

№ 11, червень 2016

О. Соснін, доктор політичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України; В. Гулай, доктор політичних наук, професор

Про поточні проблеми та перспективи підготовки кадрів для міжнародного науково-технічного співробітництва

У сучасному світі, враженому глобальною і всеосяжною кризою в економіці, корупцією в суспільно-політичному житті та державному управлінні, лише активна реалізація нових науково-технічних інноваційних ідей щодо науково-технологічного оновлення науки, промисловості, сільського господарства, а відповідно і освіти може стати локомотивом змін на краще. Це потреба часу – використання знань для, зокрема, оновлення й раціональнішого облаштування життя у сфері інформаційно-комунікаційної діяльності. Відомі методи організації управління фінансовими, матеріальними і нематеріальними активами (НМА) суспільств неабияк застаріли, скажімо, утаємничені методи «раціонального» ухилення від сплати податків в офшорах, як і інші види фінансово-економічного шахрайства, з появою комп'ютера, вбудованого в глобальні інформаційно-комунікаційні мережі, і розвитком медіа вичерпують свої можливості, шокуючи світ причетністю до протиправних дій знаних у суспільстві персоналій – державних і політичних лідерів багатьох країн ([Віче](#)).

Комп'ютер відрізняє від людини фундаментальна властивість – здатність абсолютно точно фіксувати в пам'яті будь-яку інформацію, яку не можна знищити. А тому усвідомлення можливостей усієї сукупності процесів накопичення в його пам'яті інформації досягло в суспільстві критичної межі, а отже, дедалі більше начебто актуалізується потреба нових форм її обробки, зберігання й засобів захисту. Одночасно комп'ютер зумовлює появу демократичного управління на всіх рівнях – відкритого, з широким доступом до джерел інформації, тобто облаштування засад відкритого суспільно-політичного буття – інформатизованого і, як наслідок, інноваційного. На кожному етапі розвитку кожне суспільство було і є інформаційним у сенсі розуміння цінності інформації як базового ресурсу його розвитку, так само як сировини або енергії. У нас інформаційно-комунікаційна діяльність як інституція, що являє собою складну сукупність правил і норм, які регулюють відносини в інформаційно-комунікаційній сфері, формується достатньо повільно, бо наше суспільство за принципами побудови й облаштування є занадто консервативним. За роки незалежності ми занадто повільно вибудовуємо інформаційно-комунікаційні відносини, хоча ключові питання (як-от: хто володіє інформацією як ресурсом? кому він потрібен? де і за яку

ціну його можна дістати? які умови торгівлі?) постають сьогодні на новому рівні потреб розвитку суспільства. Багатовимірність інформаційно-комунікаційних процесів і результати нашого безпрецедентного технічного панування над ресурсами змістовної і упорядкованої для аналітичної діяльності системи демонструють сьогодні нам лише недостатність будь-яких традиційних відповідей на ці запитання.

Практика застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), безперечно, потребує не просто нового філософського осмислення, а революційного оновлення кадрового наповнення всіх структур управління, й зокрема НМА. Еволюція наших відповідей на гострі запитання часу проявляється, скажімо, як наслідок конкуренції між комп'ютерною і телекомунікаційною індустрією, реальною економікою і сферою послуг, де конкуренція нині набуває такого рівня, що ми, прокинувшись ранком із новою ідеєю і по обіді зустрівшись із друзями, щоб її обговорити, дізнаємося, що в Китаї її вже впроваджують у виробництво. Особливо це відчутно в контексті проблем національної та міжнародної безпеки, в боротьбі за свободу слова й право доступу до інформації.

Провідні країни світу, насамперед США, відчули це перші, коли наприкінці 1950-х років поставили за мету за рахунок демократичних змін у законодавчих основах роботи з інформацією стимулювати своїх громадян до активнішого впровадження ідей і знань в промисловості й мати від цього зиск. Новою інформаційною політикою вони на початку 1960-х років істотно змінили ставлення населення до інформації і знань як ресурсу розвитку своєї держави. Іншу модель технологічного оновлення запропонувала Японія: в її основу покладено «зрощення» досвіду наукових шкіл із виробництвом. Однак усіх сьогодні випередив Китай. В усіх згаданих країнах будь-які інформаційно-комунікаційні дії сприяли оновленню реальної економіки за рахунок впровадження комп'ютерів і розробки нових ІКТ. Цим, а також рішучими (кардинальними) реформами в системі підготовки студентської молоді до роботи в промисловості як лідерів вони разом із іншими провідними країнами світу продемонстрували, що ставка держав на виробництво й експорт знань має високу прибутковість. Вони не просто це навчилися робити, а запровадили таку управлінську систему, яка дає змогу реалізовувати всі ініціативи з надзвичайною швидкістю.

Аналізуючи національну і глобальну ситуацію в економіці, бачимо, що сучасна світова криза значною мірою зумовлена відставанням або втратою багатьма країнами, зокрема й Україною, науково-технологічних пріоритетів у своєму соціально-економічному розвитку. Передусім унаслідок нездатності національної науково-освітньої еліти планувати програми науково-

технологічного оновлення в умовах динамічних змін у світі, який комп'ютеризувався. В їхній основі, як відомо, – складні схеми технізації або інженерного опрацювання здобутків наукових шкіл, інформатизація, екологізація та гуманізація життя суспільств. Власне, такого розуміння потребує сам сенс сучасних інноваційно-інформаційних парадигм глобального розвитку [8]. Зокрема, ідеться про прискорені зміни в науково-освітній діяльності й особливо в системі підготовки спеціалістів інформаційно-комунікаційного профілю. Сьогодні вони, по-перше, потрібні як такі, що здатні досягнути і проаналізувати величезні масиви науково-технічних знань, їх дедалі більше потребують процеси інноваційного оновлення реальної економіки постіндустріального суспільства. Свого часу нерозумна освітня політика й відміна монополії держави на підготовку спеціалістів для виконання функцій управління призвели до втрати державою контролю над процесами організації інформаційного обміну (й міжнародного зокрема) та сприяли появі великої кількості непідготовлених для такої роботи «фахівців-міжнародників», які, за винятком знання іноземних мов, не мали фахових знань, а лише аматорські погляди на науково-організаційну роботу в надскладній сфері впровадження наукових знань і трансферу технологій.

У глобальному інформаційно-комунікаційному просторі світові «кити» бізнесу скористалися цим, узявшись активно «допомагати» нашим можновладцям і підприємцям зі спекулятивним досвідом і капіталом реалізовувати проекти модернізації промисловості та суспільно-політичного життя України (насамперед ті, у яких були зацікавлені іноземці). Саме тоді, до речі, для максимізації прибутку приватних осіб почали активно створюватись і використовуватись офшорні структури в комплексі з іншими, відверто шахрайськими, методами захоплення власності й влади. Наслідком нерозвиненості законодавства, інформаційного зокрема, та відсутності відповідного рівня економічних знань у суспільстві стала висока корумпованість владних структур, і сьогодні провести аудит їхніх фінансово-економічних дій досить важко, а розпізнати всі використані методи витоку національного капіталу майже неможливо.

Робити остаточні висновки ще важко, але слід визнати, що відкриття внутрішнього ринку для вільної і неконтрольованої діяльності іноземних фахівців-радників за лекалами міжнародних компаній завдало Україні великої шкоди. Відверто кажучи, не всі ще усвідомили, що вони прийшли до нас підготовленими, добре володіючи інформацією про науково-промисловий, кадровий і науково-освітній потенціал України. Держава від початку поставила себе тут у нерівне становище, належно не захистила

шляхи розбудови так званої економіки знань, свій інформаційно-комунікаційний простір і тепер вимушена наздоганяти втрачене. У цьому – одна з головних причин тих колосальних втрат (збитків), яких було завдано національним інтересам України на межі третього тисячоліття. Сьогодні є всі підстави навіть казати, що міжнародний бізнес успішно провів проти України «бліцкриг», зруйнувавши її. І серед головних причин тут передовсім слід назвати відсутність у країні інформаційного законодавства, орієнтованого на потреби реальної економіки та життя в такому ресурсі, що іменується інформаційним, тобто з широким використанням НМА суспільства. Напевно, найкоротше визначення їм дав професор Нью-Йоркського університету Л. Барух: «Нематеріальний актив забезпечує майбутні вигоди, не маючи матеріального або фінансового втілення» [10, 11, 12, 13]. Уже сьогодні фахівці виокремлюють серед них не менш як десять типів. Вони пов'язані:

- із маркетингом (наприклад, товарні знаки, фірмові назви, назви торговельних марок (бренди), логотипи тощо);
- із технологіями (наприклад, патенти на технологічні процеси, патентні заявки, технічну документацію, технічні «ноу-хау» тощо);
- із творчою діяльністю людини (наприклад, літературні і музичні твори й авторські права на них, видавничі права тощо);
- із обробкою інформації і створенням баз даних (наприклад, запатентоване програмне забезпечення комп'ютерів і обслуговування автоматизованих баз даних, авторські права на програмне забезпечення, маски й шаблони для виготовлення інтегральних схем тощо);
- з інженерною діяльністю (наприклад, промислові зразки, патенти на вироби, інженерні креслення і схеми, проекти, фірмова документація тощо);
- із клієнтами (наприклад, списки клієнтів, контракти, відносини з ними, відкриті замовлення на поставку тощо);
- із контрактами (наприклад, із постачальниками високоякісних послуг, товарів, ліцензійні угоди, договори франшизи, угоди про неучасть у конкуренції тощо);
- із людським капіталом (наприклад, робота з відбору й навчання робочої сили, договори наймання, угоди з профспілками тощо);
- із земельно-кадастровою діяльністю (наприклад, права на розробку корисних копалин, права на повітряний простір, права на водний простір тощо);
- з поняттям «гудвіл» або діловою репутацією (гудвіл організації, гудвіл професійної практики, особистий гудвіл фахівця, гудвіл знаменитості й, нарешті, загальна вартість бізнесу як діючого підприємства). [2, 4].

Сьогодні, вивчаючи досвід досягнення успіху провідними країнами світу, й насамперед США, ми бачимо, що достатньо вдалою в ХХ столітті була реалізація ними методів виявлення за допомогою традиційних засобів розвідки НМА для потреб свого суспільства через становлення нової інформаційно-комунікаційної політики, яка, у свою чергу, стимулювала і продовжує стимулювати розвиток ІКТ, засобів зв'язку, апаратних засобів і технологій збирання, збереження і обробки інформації, появу інноваційної економіки тощо. Така політика зміцнила вплив американських транснаціональних фінансово-промислових угруповань (ТНК) у світі. Під їхнім тиском сьогодні вже на глобальному рівні відбувається поступовий і надважливий процес формування спеціального й самостійного виду професійного управління світом фахово підготовленими для цього людьми за допомогою так званого комунікативного менеджменту, а його методи дедалі більше й ефективніше доповнюють адміністративний та фінансовий і, за певних умов, виступають уже як загально визнана провідна сила управління світом [6]. За рахунок цього розквітли амбіції старих імперій, які свого часу спромоглися розмістити на своїх територіях штаби ТНК, і набули на сьогодні нової якості. Активно розвиваючи і використовуючи новітні ІКТ, вони розширили сфери впливу своєї мови (англійської) на весь світ і вже виключно на свій розсуд використовують нині ресурсні можливості інших країн, впевнено спираються на їхні навіть утаємничені науково-технічні досягнення і можливості. «Нервовою системою», зрозуміло, стали інформаційно-комунікаційні мережі і технології, а технології роботи в них з інформацією сягнули винятково високого рівня ефективності. На сьогодні все це вже стало стратегічним ресурсом розвитку будь-якої країни, демонструючи загальносвітову стратегію формування світового ринку інформаційних ресурсів і послуг. Саме тому концептуальний контент інформаціоналізму, сама практика становлення нової інформаційної цивілізації всіма дослідниками сьогодні здебільшого розглядаються через інформатизацію суспільства й функціонування глобальних інформаційно-комунікаційних інфраструктур. Навіть за умов неповного розуміння методів опрацювання великих масивів інформації у процесі перетворення знань на капітал людство шаленими темпами модернізує й комерціалізує глобальне інформаційно-комунікаційне середовище, дедалі більше підпорядковує його з метою реалізації своїх потреб не тільки для розвитку глобальної комунікації мас-медіа, а й встановлення засад нової інформаційної економіки знань, шукає нові методи реалізації своїх задумів у політичній, економічній і військовій сферах.

Україні сьогодні, щоб не залишитися на узбіччі світового науково-технологічного оновлення, безперечно, конче необхідно інтегруватися до світових інноваційно-технологічних трендів використання НМА. Нам за їхньою допомогою в найкоротший термін потрібно не тільки перейти на інноваційний шлях розвитку економіки, а й обрати (визначити) свої інтереси й пріоритети, створивши національну інноваційну систему [7]. Вона має працювати на принципах випереджального розвитку фундаментальних наук, а відповідно й науково-освітньої діяльності з правовою охороною напрацьованих знань.

Це надскладне для нашого суспільства завдання, бо ми майже втратили темпи і традицію відтворення науково-технічного потенціалу країни, які були властиві нам в індустріальну добу. Відомо, що за радянських часів Україна входила до невеликого кола країн світу, спроможних забезпечувати повний цикл проектування й виробництва високотехнологічної техніки (включаючи елементи систем озброєнь) із величезною складовою приладів і систем її функціонування, тобто обчислювальними машинами, високочутливими сенсорами, засобами зв'язку з криптографічними засобами захисту інформації тощо. Україна виробляла аерокосмічну техніку, броньовані машини, різних типів морські (включаючи авіаносці) та річкові судна тощо. Скажімо, ВО «Мотор Січ» проектувало й виробляло унікальні авіадвигуни, ВО «Завод «Арсенал» було одним із найавторитетніших і найпотужніших підприємств світу в галузі конструювання і виробництва оптико-електронних приладів, які і сьогодні є серцевиною всіх систем навігації та управління автономними об'єктами та озброєнь. Відповідно в Україні була сформована й достатньо потужна школа виховання спеціалістів для роботи в високотехнологічних галузях промисловості. Здавалося б, що в процесі здобуття незалежності та розбудови державності найважливішою стратегічною метою українського суспільства мала б стати науково-технічна та науково-освітня діяльність з просування на світові ринки напрацьованих знань і досвіду. Однак зміна ставлення суспільства до права на інформацію, на інтелектуальну власність і процесів трансферу технологій затягнулася в часі. За таких умов знизилися темпи нарощування власного науково-технічного потенціалу та концентрації інформаційних ресурсів у реформованій науково-освітній сфері. Всі розуміють, що зростання якості роботи з інформацією в національних інженерно-технічних закладах і активне міжнародне науково-технічне співробітництво могли б бути невичерпним джерелом для стабільного стратегічного розвитку України як високотехнологічної і високоосвіченої держави, однак оновлення

інтелектуального середовища (генерації нових креативних ідей) відбувається повільно.

До цього все й ішло, коли зі здобуттям незалежності на початку дев'яностих років минулого століття Україна перша серед пострадянських країн почала істотно змінювати законодавче поле й управлінську структуру інформаційно-комунікаційної сфери, зокрема вивела з кола обов'язків спецслужб питання формування засад інформаційної політики держави. Саме тоді в Національному університеті імені Тараса Шевченка почали формувати школу підготовки фахівців за спеціальністю «Міжнародна інформація» («МІ»), орієнтованою на роботу в оновленому інформаційно-комунікаційному середовищі. На жаль, спільні дії не були до кінця узгоджені й, як наслідок, цивільні структури не витримали тиску з боку спецслужб і наприкінці 1990-х років законодавче управління інформаційно-комунікаційною сферою повернулося до них. Водночас «мода» на підготовку фахівців і потреби суспільства в міжнародній інформаційно-комунікаційній діяльності стрімко поширили запровадження спеціальності «МІ» в інших вишах України. Часто її викладання відбувалося, так би мовити, на свій розсуд. Й отже, фахова підготовка за спеціальністю «МІ» була всюди різною. (У 2015 році їх готували в 15 університетах країни). Спеціальність «МІ», навіть з огляду на невизначеність законодавством самого терміна «міжнародна інформація», набувала масовості. У програмах підготовки намагалися органічно поєднати складну сукупність знань про «міжнародну інформацію» (що це таке, власне, не було визначено законами України), міжнародні інформаційно-комунікаційні відносини, міжнародне інформаційне право тощо. Всім потрібні були фахівці з навичками аналітиків змістовної інформації, від яких і сьогодні багато в чому залежить впровадження раціональних форм міжнародного співробітництва України зі світом. На жаль, невизначеності щодо розуміння сенсу спеціальності та її значення для розвитку інженерно-технічних вишів, коли світ здійснює чергову науково-технологічну революцію, трансформується під впливом знань про матерію, геном людини, нано- і біотехнології, вдосконалює можливості комп'ютерів і ІКТ, тобто здобуває знання і досвід діяльності в нову інформаційну добу, не дали змоги своєчасно уточнити шлях розвитку спеціальності. Можемо свідчити, що для цього були всі підстави: в університетах за фасадом спеціальності «МІ» майже ігнорувалася робота з вивчення студентами самого феномену «інформація» в реальних процесах розбудови постіндустріального суспільства. (Найбільш системно, на наш погляд, проблема вивчалася, продовжує вивчатися й викладатися лише в Національній академії Служби безпеки України.) Внаслідок невизначеності в

назві спеціальності і пріоритетах її розвитку ми, володіючи величезним інформаційним ресурсом, почали довго баритися в чергах по матеріальну допомогу від інших країн і міжнародних інституцій світу, не розвиваючи власне інформаційно-комунікаційне законодавство. У 2015 р. своїм виступом перший заступник міністра освіти і науки І. Совсун про те, що вона, не розуміє поняття «Міжнародна інформація» (ми з цим абсолютно згодні й підтримали її в публікації у виданні «Юридичний вісник України» [5]), підірвала звичне всім існування спеціальності «МІ».

МОН України не до кінця зважило всі аргументи, коли директивно запропонувало виключити спеціальність «МІ», запропонувавши натомість щось відверто незграбне й казково хитромудре – «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», нову спеціальність, в яку наші «талановиті» імітатори розвитку псевдонаукових знань швидко почали трансформувати спеціальність «МІ». МОН, на жаль, не зважило, що сьогодні бюрократизована система організації науки і освіти з тотальною корупцією і майже керованим хаосом в усіх ланках управління Україною не здатна досягнути масштаб проблеми й безболісно зробити так, щоб ув'язати всі питання підготовки фахівців для роботи в інформаційно-комунікаційній сфері із проблемами розвитку сфери міжнародного обміну інформацією та науково-технічного співробітництва на рівні зрозумілих дій і зростаючих вимог. Тому сьогодні в процесі реформування освіти особливо важливо наново оглянути цей процес і достатньо уважно підійти до вирішення питань підготовки фахівців, здатних, навіть в умовах нестабільності і трансформації системи управління країною, до ефективної, на рівні виконання реальних проектів, міжнародної інформаційно-комунікаційної науково-технічної діяльності. Конкурентна розвідка ТНК намагається їх відстежувати й регулювати, зокрема через глобальні комп'ютерні мережі, де циркулює і накопичується інформація. Вони миттєво відстежують навіть тенденції в напрямках розвитку наукових знань [3]. Під тиском їхніх технологічних новацій людство розвивається сьогодні по експоненті, набуваючи досвіду роботи із НМА. Класична наука ще не визначила тут до кінця контури легітимності щодо інформаційно-комунікаційної діяльності, й ми, зокрема, під передачею інформації та знань або трансфером технологій часто, на жаль, розуміємо достатньо простий процес одержання будь-яких відомостей. Насправді цей процес є надскладним, а можливо, й надкритичним елементом у всьому процесі використання змістовної науково-технічної інформації в структурі інноваційного розвитку та інвестиційної привабливості держав. Він побудований уже на алгоритмах комп'ютерного мислення. Логічно, що опануванням сучасних алгоритмів міжнародної науково-технічної діяльності

мають опікуватися, по-перше, інженери, як найбільш підготовлені до адаптації суспільством нових науково-технічних ідей і знань для потреб розвитку реальної економіки. Все це ми починаємо відчувати сьогодні, коли на порядок денний виносяться проекти євроінтеграції України. Скажімо, ініціатива Євросоюзу щодо об'єднання всіх інформаційних ресурсів континенту «Горизонт-2020». Її визнано ключовим інструментом у створенні Інноваційного Союзу Європи – флагманського пріоритету в стратегії «Європа-2020» [9]. Вона відкриває для нас перспективи повноцінної інтеграції науково-освітнього простору України до європейського. Коли це відбудеться, наш науковий і освітній простір буде не тільки «як на долоні» для «керівного центру» Європи – ми можемо стати повноправними партнерами світових фірм. [1] З огляду на науково-технічний потенціал України (хоча він за останні чверть століття внаслідок недолугих науково-освітніх «реформ» й значно зруйнований), така підтримка ЄС дає поштовх нашому позитивному розвитку. Ми не можемо цим не скористатися й допустити подальше падіння нашої країни до рівня країн «третього» світу.

Саме тому, обговорюючи сьогодні проблеми реформування науково-освітньої сфери в координатах проблем європейської інтеграції України, ми маємо з особливою прискіпливістю звернути увагу на проблеми підготовки спеціалістів-міжнародників, здатних впевнено працювати у світовому інформаційно-комунікаційному просторі. Ми маємо не просто вивчати його закони та принципи організації, а й навчити молодь працювати в проектах міжнародного рівня.

На жаль, сьогодні світовий науково-освітній і інформаційно-комунікаційний простір перетворився на сферу протистояння «всіх проти всіх». Процеси й тенденції розвитку методів і прийомів отримання інформації, які спостерігаються нині в менеджменті розвинених країн, свідчать, що вони стали винятково агресивними. Аналітична робота з величезними масивами змістовної інформації, розвідка й шпигунство всюди набули ознак менеджменту в науково-промисловій і освітній політиці урядів всіх країн світу, а поняття «інформаційна політика» містить у собі надскладну багатопольярну сукупність знань. Тут важливо відзначити, що в інформаційно-комунікаційному середовищі сьогодні водночас спостерігаються два протилежні за спрямованістю, але нерозривно пов'язані між собою процеси. З одного боку, відкритість держав (її зумовлює надшвидкий розвиток комп'ютеризованих ІКТ і їхнє надлегке проникнення в усі сфери життя), а з другого – зростає прагнення влади в усіх країнах до закритості й політичного контролю над цими процесами. У внутрішній

політиці цей тренд простежується, скажімо, в істотному розширенні повноважень правоохоронних органів і спецслужб у боротьбі з правопорушеннями у сфері використання ІКТ, захисту інтелектуальної власності, із інакомисленням громадян, а в зовнішньополітичній сфері – у дипломатичній активності, просуванні ідей (іноді аматорських), наприклад, щодо контрольованого управління процесами інформаційного обміну в глобальних мережах засобами ІКТ тощо.

За таких умов Україні для успіху, крім необхідності створення оригінальних алгоритмів побудови національної інформаційної політики, захисту свого інформаційно-комунікаційного простору (про що, до речі, наголошують у своїх виступах лідери всіх країн), необхідно пам'ятати про особливе значення рівня освіти та культури громадян. Саме через освіту поглиблюється сенс сприйняття і розуміння громадянами цінності фундаментальних знань, таких понять, як «інформація», «інформаційні ресурси», «нематеріальні активи» тощо.

Майбутні фахівці, котрі отримуватимуть кваліфікацію бакалавр або магістр за спеціальністю, на яку, безперечно, перетворюватиметься «МІ» (але все-таки не на «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»), не можуть не бути аналітиками великих масивів інформації з відповідною інженерною підготовкою. Тобто вони мають впевнено знати як іноземні, так і мови програмування. Як ці вимоги відобразити в нових освітніх програмах на основі оптимального поєднання пріоритетних компетентностей та результатів навчання, мали б вирішувати в науково-методичних комісіях та радах МОН не лише теоретики-гуманітарії, а й насамперед представники інженерних наук. Лише вони разом із представниками органів державного управління і структур захисту національних інтересів України, обізнаних у процесах протидії зовнішнім та внутрішнім загрозам, роботодавцями з передових високотехнологічних підприємств та ІТ-структур вітчизняної економіки здатні істотно доповнити вимоги до компетентностей бакалаврів і магістратів у цій сфері.

Вивчення «Класифікатора професій» зі змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 394 від 4 березня 2016 р., «Класифікації видів економічної діяльності» (КВЕД-2010, КВЕД-2012, КВЕД-2013, КВЕД-2014, КВЕД-2015, КВЕД-2016) та аналіз відомостей про консалтингові інформаційно-комунікаційні послуги на національному та зарубіжному ринках, які поповнюють випускники провідних технічних вузів країни, дають змогу стверджувати про наявність в Україні необхідної бази для змістовної трансформації спеціальності «МІ» в привабливу для молоді й потрібну країні.

Досягнути успіху тут неможливо без ґрунтового аналізу і публічного обговорення концептуальних недоліків. Так, скажімо, сьогодні налічується 9 тисяч професій, а спеціальностей усього 115. Запровадження в Україні дедалі нових переліків галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка у вищій школі, треба начебто вітати. Однак необґрунтованим є запровадження нових не так за назвою, як за теоретичним і практичним наповненням спеціальностей інформаційно-комунікаційного профілю, де особливо потрібні не лише якісна трансформація змісту та форм викладання, а й постійні значні витрати на обладнання.

Вкрай важливо невідкладно переходити й до раціонального облаштування місць практики і підвищення кваліфікації викладачів у масштабі національного науково-освітнього простору. Вбачається, що науково-освітні центри (кампуси) підготовки фахівців у цій сфері являтимуть собою розпорошені в світовому інформаційно-комунікаційному просторі вузли діяльності талановитих учених, пов'язаних всесвітньою мережею. За таких умов програми підготовки «міжнародників» у вищих технічних освітніх закладах мають ставити за мету не просто дещо відмінні від класичних і гуманітарних університетів, зокрема дипломатичної академії, цілі, а мати змістовніше наповнення фаховості. Тобто необхідні ширші світоглядні концепції й докорінне оновлення теоретико-методологічних засад підготовки фахівців-міжнародників інформаційно-комунікаційного профілю у вищих технічних закладах.

У цьому контексті не можемо не підтримати позицію міністра освіти і науки України Л. Гриневич, яку вона висловила на недавній нараді про зміни в новому переліку спеціальностей: спеціальність має відповідати професії, бажано не одній, а кільком; спеціальність повинна мати свій вид економічної діяльності, і за цією спеціальністю повинна бути достатня кількість місць на ринку праці.

Лише за таких умов освіта підвищить шанс України скористатися «вікном можливостей» для свого цивілізаційного оновлення. Час для активізації системної роботи з підготовки майбутніх фахівців, здатних працювати з інформацією, вже настав. Вони потрібні і для перебудови, і прискореного розвитку всіх соціально-економічних, політичних, військових, утаємнених і відкритих процесів національного державотворення.

Список використаних джерел

1. *Белаз З. А.* Хассуна. Науково-технічне співробітництво ЄС та країн Європейсько-середземноморського партнерства: автореф. дис. ...канд. екон. наук ;

спец. : 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини / Белаз З. А. Хассуна; Маріупольський державний університет. – Маріуполь, 2015. – 20 с.

2. *Бельшьева И. В.* Нематериальные активы компании: классификация и учет [Електронний ресурс] / Н. А. Козлов // Акционерное общество: вопросы корпоративного управления. – 2008. – № 4. – Режим доступу: <http://www.aojournal.ru/journal/lib/archive/detail/ArticleID/38/%D0%90%D0%9F%D0%A0%D0%95%D0%9B%D0%AC-4-47-2008>.

3. *Додонов А. Г.* Конкурентная разведка в компьютерных сетях / А. Г. Додонов, Д. В. Ландэ, В. В. Прищеп, В. Г. Путятин. – К.: ИПРИ НАН Украины, 2013. – 250 с.

4. *Рейли Р.* Оценка нематериальных активов / Р. Рейли, Р. Швайс. – М.: Квинто-консалтинг, 2005. – 792 с.

5. *Соснін О.* Нав'язані реформи – мертві реформи. Перспективи та вектори трансформації спеціальності «Міжнародна інформація» в контексті глобальних і національних викликів / О. Соснін, В. Гулай // Загальнонаціональний правовий тижневик «Юридичний вісник України». – 2015. – № 25 (1042) – С. 14–15.

6. *Управління проектами: вітчизняний і зарубіжний досвід: [монографія] / під ред. С. Чернова, В. Воронкової, А. Двігун, О. Сосніна та ін.* – Запоріжжя : РВВ ЗДТА, 2015. – 356 с.

7. *Федулова Л. І.* Технологічна політика: глобальний контекст та українська практика : монографія / Л. І. Федулова; Київський національний торговельно-економічний університет. – К.: КНТЕУ, 2015. – 843 с.

8. *Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) : навч. посіб. / О. В. Соснін, В. Г. Воронкова, М. А. Ажажа.* – Запоріжжя: Дике поле, 2016. – 356 с.

9. *Еуропа 2020* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.

10. *Kay A. S. Baruch Lev on Intangible Assets* [Електронний ресурс] // CRM.com. 19.01.2001. – Режим доступу: www.destinationcrm.com/Articles/CRM-News/Daily-News/Baruch-Lev-on-Intangible-Assets-46181.aspx.

11. *Kling A., Schultz N.* From Poverty to Prosperity: Intangible Assets, Hidden Liabilities and the Lasting Triumph over Scarcity. – New York, 2009.

12. *Mard M.J., Hitchner J.R., Hyden S.D.* Valuation for Financial Reporting. – Hoboken, 2010.

13. *Reilly R.F., Schweih's R.P.* Guide to Intangible Asset Valuation. – AICPA, 2013.